

Sharq va G'arb san'atining bir - biriga o'xshashligi va farqi, o'zaro musiqiy - nazariy bilimlar almashinuvi

Dilshodjon Doniyor o'g'li Davronov
Buxoro psixologiya va xorijiy tillar instituti

Annotatsiya: Ushbu maqolada Sharq va G'arb san'atining o'xshash va farqli jihatlari, shuningdek, musiqiy-nazariy bilimlar almashinuvi haqida so'z yuritiladi. Sharq va G'arb san'ati asrlar davomida o'ziga xos tarzda shakllangan bo'lib, ularning musiqiy yo'nalishlari ham o'ziga xos xususiyatlarga ega. Biroq, madaniyatlararo aloqalar tufayli Sharq va G'arb musiqasi o'zaro ta'sir ko'rsatib, bir-biridan foydali jihatlarni olgan. Sharq va G'arb san'ati o'ziga xos xususiyatlarga ega bo'lishiga qaramay, ularning musiqiy an'analari o'zaro ta'sir etib kelgan. Musiqiy-nazariy bilimlarning almashinuvi madaniy uyg'unlikka olib kelib, turli millatlar musiqasining boyishiga sabab bo'lmoqda. Kelajakda ham bu jarayon davom etishi va yanada yangi musiqiy shakllarning yuzaga kelishiga xizmat qilishi shubhasizdir.

Kalit so'zlar: sharq va g'arb san'ati, musiqiy-nazariy bilimlar, musiqiy yo'nalishlar, musiqiy an'analalar, musiqiy shakllar, nazariy bilimlar

Similarities and differences between Eastern and Western art, mutual exchange of musical and theoretical knowledge

Dilshodjon Daniyiyor o'g'li Davronov
Bukhara Institute of Psychology and Foreign Languages

Abstract: This article discusses the similarities and differences between Eastern and Western art, as well as the exchange of musical and theoretical knowledge. Eastern and Western art have been formed in their own way over the centuries, and their musical trends also have their own characteristics. However, due to intercultural contacts, Eastern and Western music has influenced each other and has received useful aspects from each other. Despite the fact that Eastern and Western art have their own characteristics, their musical traditions have influenced each other. The exchange of musical and theoretical knowledge has led to cultural harmony and has enriched the music of different nations. It is certain that this process will continue in the future and serve to create even more new musical forms.

Keywords: Eastern and Western art, music-theoretical knowledge, musical trends, musical traditions, musical forms, theoretical knowledge

Sharq va G'arb san'ati asrlar davomida o'ziga xos tarzda shakllangan bo'lib, ularning musiqiy yo'nalishlari ham o'ziga xos xususiyatlarga ega. Biroq, madaniyatlararo aloqalar tufayli Sharq va G'arb musiqasi o'zaro ta'sir ko'rsatib, bir-biridan foydali jihatlarni olgan. Ushbu maqolada Sharq va G'arb san'atining o'xshash va farqli jihatlari, shuningdek, musiqiy-nazariy bilimlar almashinuvi haqida so'z yuritamiz.

Sharq va G'arb san'atining o'xshashliklari

1. Musiqiy ifoda - Ikkala mintaqaning musiqasi inson hissiyotlarini aks ettirishga qaratilgan. Sharq musiqasi tasavvufiy va lirika yo'nalishiga asoslangan bo'lsa, G'arb musiqasi ham badiiy ifodaning turli shakllarini o'z ichiga oladi.

2. Ohang va ritm - Sharq va G'arb musiqasida turli ritmik shakllar mavjud bo'lsa-da, ularda umumiy naqshlar ham uchraydi. Masalan, Yevropa klassik musiqasida polifoniya (ko'p ovozlik) keng tarqalgan bo'lsa, Sharq musiqasida maqom tizimi muhim ahamiyat kasb etadi.

3. Cholg'u asboblari - Ba'zi cholg'u asboblari Sharq va G'arb musiqasida bir-biriga o'xshashdir. Masalan, Sharqning tanbur va dutori G'arbning gitara va lute asboblariga o'xshashdir.

Sharq va G'arb san'atining farqlari

1. Musiqiy tuzilma - Sharq musiqasida maqom tizimi asosiy o'rin tutadi. Bu tizim improvizatsiyaga va mikrotonlarga asoslangan. G'arb musiqasi esa asosan major va minor ladlariga asoslangan bo'lib, aniq kompozitsion qoidalarga ega.

2. Notatsiya tizimi - G'arb musiqasi an'anaviy notalar tizimi orqali yozib olinadi, bu esa uni o'rganish va ijro etishda qulaylik yaratadi. Sharq musiqasi esa asosan og'zaki an'analar orqali yetkaziladi, garchi hozirgi vaqtda notalar tizimi ham keng qo'llanilayotgan bo'lsa-da.

3. Cholg'u asboblaridan foydalanish - G'arb musiqasida orkestr va simfonik ansambllar keng qo'llanilsa, Sharq musiqasida kamroq cholg'u asboblari ishlatiladi va solistik ijrochilik asosiy rol o'ynaydi.

Musiqiy-nazariy tizimlarning maqsadi talabalar bastakorlarining musiqiy-nazariy tayyorgarligini kengaytirish va boyitish, ularning tarixiy rivojlanishidagi musiqaning falsafiy-estetik, psixologik va mantiqiy qonuniyatlarini, bu qonuniyatlarning musiqiy amaliyotda, jumladan, musiqiy kompozitsiya texnikasidagi o'ziga xos ko'rinishlarini yanada aniqroq tushunishga ko'maklashishdan iborat. Musiqa nazariy tizimlari kursining maqsadi musiqa amaliyoti qonuniyatlarini ularning tarixiy rivojlanishidagi nazariy umumlashtirish bilan tanishtirish va bu taraqqiyotning muayyan musiqa nazariy tizimlari bilan ifodalangan eng muhim yutuqlari bilan tanishtirishdan iborat.

Musiqiy-nazariy bilimlar almashinuvi

Sharq va G'arb madaniyatlari o'rtasida musiqiy bilimlar almashinuvi uzoq tarixga ega. Masalan:

- O'рта asrlarda Sharq musiqasining maqom tizimi G'arb musiqashunoslarini o'ziga jalb qilgan. Andalusiya orqali arab musiqasi Yevropaga ta'sir ko'rsatgan.

- XIX-XX asrlarda ko'plab G'arb bastakorlari Sharq musiqasi elementlaridan ilhomlangan. Masalan, Rimsk-Korsakov, Debussy va Ravel kabi kompozitorlar Sharq ohanglaridan foydalangan.

- Zamonaviy davrda globalizatsiya tufayli turli madaniy musiqalar uyg'unlashib bormoqda. Elektron musiqa va crossover janrlari bu jarayonni tezlashtirmoqda.

Musiqiy nazariy tizimlar tarixiy tamoyillar asosida qurilgan; Uning mavzulari umumiy tarixiy evolyutsiyaga va uning eng muhim tarixiy davrlarga an'anaviy bo'linishiga mos keladi. Mavzularning har biri musiqiy tafakkurning falsafiy, estetik, tarixiy (zamonaviy va zamonaviy davrda), psixologik va mantiqiy qonuniyatlarini umumlashtirishni o'rganadi. Naqshlarning oxirgi guruhida musiqa tovushlarining individual xususiyatlarini (birinchi navbatda balandligi va ritmi) tizimlashtirish, polifoniyaning xarakterli shakllarini umumlashtirish va musiqaning umumiy kompozitsion naqshlari misollari ko'rib chiqiladi. Musiqa nazariyasi musiqiy tafakkur qonuniyatlari haqidagi bilimlar tizimi sifatida. Nazariyaning musiqiy amaliyot bilan o'zaro aloqasi, uni umumlashtirish va bashorat qilish funksiyalari. Musiqa nazariyasining boshqa fanlar va umuman bilimlar tizimining rivojlanishiga bog'liqligi. Musiqa nazariyasining boshqa musiqiy ilmiy fanlar orasidagi o'rni; bu fanlar tizimidagi "nazariy yadro" g'oyasi (A. Merriam) va musiqashunoslikning "markaziy muammosi" sifatida tizimli musiqa nazariyasini yaratish (G. Viranovskiy). Musiqiy-nazariy g'oyalarni ifodalashning ilk shakllari, ularda musiqa san'atining ilk shakllari amaliyotining asosiy qonuniyatlarini umumlashtirish.

Polifoniyaning intervalli-polifonik tuzilishi; uning turli tarixiy nomlari (organum, diskant, kontrapunkt). Polifonik konstruksiyalarda intervallarning funksional qo'llanilishi. Polifonik tuzilish naqshlarining evolyutsiyasi; parallel oktaval va beshtalarni taqiqlash; uchdan va oltinchidan nomukammal undoshlar toifasiga o'tishi.

Xulosa qilib shuni aytish kerakki, Sharq va G'arb san'ati o'ziga xos xususiyatlarga ega bo'lishiga qaramay, ularning musiqiy an'analari o'zaro ta'sir etib kelgan. Musiqiy-nazariy bilimlarning almashinuvi madaniy uyg'unlikka olib kelib, turli millatlar musiqasining boyishiga sabab bo'lmoqda. Kelajakda ham bu jarayon davom etishi va yanada yangi musiqiy shakllarning yuzaga kelishiga xizmat qilishi shubhasizdir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. К.Б. Холиков. Дизели мажор ва минор тоналлигини аниқлашнинг оптимал усуллари. Science and Education 3 (9), 416-421.

2. К.Б. Холиков. Бемолли мажор ва минор тоналлигини аниқлашнинг оптимал усуллари ва креативлиги. Science and Education 3 (10), 533-539.

3. К.Б. Холиков. Теоретические основы определения механических свойств музыкальных и шумовых звуков при динамических воздействиях.. Scientific progress 2.

4. К.Б. Холиков. Место творческой составляющей личности преподавателя музыки и её рол в обучении детей общеобразовательной школе. Science and Education 3 (8), 145-150.

5. KB Kholikov. Harmony to voice exercise their role in the regulation of muscular activity in vocal music. Scopus, musical education., 705-709.

6. KB Kholikov. The content of a music lesson in a comprehensive school. Web of Science Magazine, 1052-1059.

7. KB Kholikov. Polyphonic forms of music based on traditional organizational principles. Web of Science Magazine, 375-379.

8. KB Kholikov. signs. The main elements of music, their formative action. Melody. Theme. Web of Science 2, 720-728.

9. KB Kholikov. The role of theory and application of information systems in the field of theory, harmony and polyphony of music. musical education - Web of Science, 1044-1051.

10. К.Б. Холиков. Област применения фугированных форм. Тройные и четверные фуги. Фугетта и Фугато. Scientific progress, 2.

11. К.Б. Холиков. Форма музыки, приводящие к структурной, драматургической и семантической многовариантности произведения. Журнал Scientific progress 2 (№ 4), 955-960.

12. К.Б. Холиков. Проблематика музыкальной эстетики как фактическая сторона повествования. Science and Education 3 (5), 1556-1561.

13. К.Б. Холиков. Проблема бытия традиционной музыки Узбекистана. Science and Education 3 (5), 1570-1576.

14. К.Б. Холиков. Отличие музыкальной культуры от музыкального искусства в контексте эстетика. Science and Education 3 (5), 1562-1569.

15. К.Б. Холиков. Пение по нотам с сопровождением и без него по классу солфеджио в высших учебных заведениях. Science and Education 3 (5), 1326-1331.

16. К.Б. Холиков. Musical pedagogy and psychology. Bulletin of science and education. 99 (21-2), 58-61.

17. К.Б. Холиков. Значение эстетического образования и воспитания в общеобразовательной школе. Science and Education 3 (5), 1549-1555.

18. К.Б. Холиков. Эстетическое воспитание молодёжи школьного возраста в сфере музыки. Science and Education 3 (5), 1542-1548.

19. К.Б. Холиков. Methods of musical education through education in universities. musical education - Web of Science 3 (66), 57-60.

20. К.Б. Холиков. Роль педагогических принципов метода моделирования, синтеза знаний при моделировании музыкальных систем. *Science and Education* 3 (3), 1032-1037.

21. К.Б. Холиков. Музыка как релаксатор в работе мозга и ракурс ресурсов для решения музыкальных задач. *Science and Education*. 3 (3), 1026-1031.

22. К.Б. Холиков. Музыкальное образование и имитационное моделирование процесса обучения музыки. *Science and Education* 3 (3), 1020-1025.

23. К.Б. Холиков. Теоретические особенности формирования музыкальных представлений у детей школьного возраста. *Scientific progress* 2 (4), 96-101.

24. К.Б. Холиков. Необходимые знания в области проектирования обучения музыкальной культуры Узбекистана. *Scientific progress* 2 (6), 952-957.

25. К.Б. Холиков. Некоторые методические трудности, возникающие при написании общего решения диктанта по предмету сольфеджио. *Scientific progress*. 2 (№3), pp. 734-742.

26. К.Б. Холиков. К вопросу вокальной музыки об адресате поэтического дискурса хора. *Scientific progress*. 2 (№ 3), pp. 1087-1093.

27. К.Б. Холиков. Роль электронного учебно-методического комплекса в оптимизации музыкального обучения в общеобразовательной школе. *Scientific progress* 2 (4), 114-118.

28. К.Б. Холиков. Модульная музыкальная образовательная технология как важный фактор развития учебного процесса по теории музыки. *Scientific progress* 2 (4), 370-374.

29. К.Б. Холиков. Вокал, вокалист, вокализ. Ария, ариозо и ариетта. *Science and Education* 3 (2), 1188-1194.

30. К.Б. Холиков. Характерная черта голоса у детей, певческая деятельность. *Science and Education* 3 (2), 1195-1200.